Був собі чоловік та жінка. Вони тільки що побралися і сиділи на своєму хазяйстві; та сказати по правді, не дуже мудрі вони були зроду, то не дуже добре їм і велося. Об тім, самі вже побачите, як там було...

Привезла жінка з дому чималий шматок сала, а чоловік і каже: "Ти ж, моя мила, не шапаруй того сала, можна й пісний борщ варити, краще сховай те сало для прийдешнього!" — "Добре!" — каже жінка. Сало сховала, а борщ стала варити пісний.

Коли одного разу, як не було чоловіка дома, прийшов якийсь подорожній та й став просити в господині, чи не дасть вона йому чого попоїсти. Жінка дала йому окраєць хліба.

— А чи нема в вас, паніматко, сала? Дали б ви мені з ласки своєї! — просить подорожній.

— Е,— каже господиня,— сало в нас є, так чоловік казав, що то буде для прийдешнього. Ще його не було, а колись же таки він прибуде!..

Поміркував собі щось той подорожній та й каже:

— Ну, так оце ж ви мені й дайте сала, бо я ж і єсть "прийдешній": бачите ж — прийшов!

— А, добре, коли так! І справді, ти прийдешній,— каже жінка, та пішла, принесла сала й віддала подорожньому. їсть він, а жінка стала його розпитувати:

— Звідкіля ж ти, з якого села?

— Та я,— каже той,— не тутешній! Я з іншого краю, з іншого світу.

— А! Ти з "того світу"? — перепитує жінка.

Бачить подорожній, що жінка не при великому розумі, та й каже:

— Еге ж, еге ж, я з "того світу"!

— Ох, боже ж мій! — каже молодиця.— Оце ж і добре! Я ще ніколи не бачила людей з того світу! Ти ж мені розкажи... Може, ти бачив там мого першого чоловіка?

— А який же він,— пита подорожній,— може, я його й бачив!

— Та такий собі: трохи лисенький, трохи косенький, трохи кривенький...

— Бачив, бачив, такого бачив! Ще казав мені: "Як побачиш там мою дружину, то дай їй чолом, уклонися низьким поклоном!"

— Чи ти бач! — каже жінка.— Таки ж не забувається за мене!.. А що він там робить? Чи добре йому там?

Бачить подорожній, що жінку зовсім можна дурити, та й каже:

— Та яке ж там добро? Більш того, що погано: бо якби він у раю був, а то у пеклі.

— Ох, боже мій! — гукнула жінка.— Так отсе він у казані кипить?!

Поміркував собі знов подорожній та й каже:

— Та ні, він у казані не кипить, а при казанах знаходиться — все дрова возить під казани: отак запряжуть його тії — не при хаті згадуючи,— та й поженуть по дрова! Так усе й возить!..

— Ох, лишенько! Чи воно ж там тепло? Бо в його ж і одежі теплої нема на таку роботу! Ні кожуха, нічого...

— Та в пеклі то, звісно, тепло, а надворі, то всякого бува: як зимою, то й велика холоднеча інколи випаде. Дуже бідкається, сердега! Казав: "Ото якби моя колишня дружина змилувалася та передала через тебе яку кожушину та й свитину добряченьку: не мерз би я так з тими дровами, та й канчуки не так би дошкуляли, як по плечах шмагають!"

— Ох, лишко тяжке! — мовить, розжалівшись, господиня.— Треба дати.

Та й пішла до комори.

— Може, там і чоботята якісь дасте, паніматко? — гукає наздогін подорожній.— Бо нема в його й чобіт, босоніж ходить!

Принесла жінка свитку, й кожух, і шапку смушеву, таки вже свого хазяїна, й чоботи добрячі. Дає й сорочку.

— На,— каже,— чоловіче добрий, віддай там йому, коли просить. Нехай знає мою добрість! Бо й він до мене добрий був, ніколи мене не бив, не кривдив!

— Гаразд,— каже подорожній,— тільки ж ви, паніматко, стільки мені надавали, що на мене вже й тяжко буде нести: коли вже так, то дайте мені й коняку,— може, в вас є якась там...

— Є, є! — каже жінка,— є кобильчина лиса... Тільки ж ти швидко справишся? А то мій чоловік, ніби сей, що тепер є, буде сваритися, як довго кобили не буде. Він оце пішов на торг, смушка продавать, увечері вернеться... Чи далеко воно на той світ?

— Не так, щоб дуже далеко, не так, щоб і дуже близько!.. Та за тиждень справлюся...

— Ну, то добре,— каже жінка. Вивела кобилу, склав подорожній на неї всю одежу та й каже господині:

— Може б, ви, паніматко, дали мені й пшонця та якогось там горщика? То я б собі десь у дорозі зварив кулешику з тим сальцем, що ви мені дали з ласки своєї...,

— Добре,— каже господиня і винесла йому пшона в новенькому горщикові, що купила недавно на ярмарку. Хлопець сів на кобилу, умостився й поїхав.

Надвечір приходить чоловік. А жінка йому й каже:

— Ну! Таки ж наше сало долежалось! Приходив уже прийдешній, і я йому віддала сало!

— Який прийдешній? — пита чоловік.

— Та такий собі, ще молодий хлопець... такий моторний і таке добре серце має!

— Що ти верзеш? — гукнув чоловік.— То ж я тобі казав, щоб ти для "прийдешнього часу" сховала, на дальшу пору, що надійде, а ти взяла й оддала якомусь пройдисвітові!

— Е ні, чоловіченьку, не кажи так! Він не пройдисвіт, а дуже добра людина. Отак і так,— розказала молодиця все, що говорив подорожній і як вона йому дала одежу і кобилу.— За кобилу не журись! — додала жінка.— За тиждень буде дома!

Як скипить тоді чоловік, як почне лаяти жінку!

— Чи ти дурна, чи ти скажена? Хто ж таки чув, щоб з того світу люде приходили! Хто туди гостинці передає?! Се тебе якийсь дурисвіт обдурив! Як-таки можна такою дурноверхою бути! Треба зараз бігти, доганяти,— може, в людей допитаюся, куди він подався. А з тобою більш не хочу бути, покину тебе! Бо як маю з такою дурною дружиною вік вікувати, то краще піду світ за очі!

Плаче жінка, перепрошує чоловіка, нічого не вдіє! "Піду,— каже він,— кобили й одежі шукать, а до тебе не вернуся! Не подоба мені з такою дурною жінкою бути!"

Пішов. Іде та й іде, швидко, аж біжить часом: розпитується в людей, чи не бачив хто такого й такого хлопця, на лисій кобилі? Ні, ніхто не бачив.

А той подорожній тим часом їхав, їхав, далі став на спочивок під ліском. Кобилу й мішок з одежею сховав у чагарах, а сам сів у холодку, край доріжки, й кашу варить.

Надбігає той чоловік і питає:

— Гей, хлопче, що ти тут робиш?

— Товар пасу! — каже хлопець.— Менший пастушок погнав до води, а я отсе тим часом кашу варю.

— А чи не бачив ти,— каже чоловік,— отакого й такого хлопця,— з мішком, на лисій кобилі?

— Бачив,— каже.— їхав!

— А де ж він, у який бік поїхав?

— Он туди,— каже хлопець, та й показав зовсім у другий бік.

— От проклятий! — каже чоловік, та й почав розповідати хлопцеві, що отак і так було.

— Що ж,— каже той,— тепер такі люде настали, що треба добре стерегтись, а то так і одурять!

А сам усе обгортає, обгортає горшка землею, бо дуже розкипілася каша.

А чоловік і питає:

— Що се таке? Як се в тебе каша кипить без вогню?

Хлопець і догадався, що й господар не дуже мудрий, та й каже:

— Отак і кипить! Без вогню... Се такий горщик, що до його не треба вогню, він сам кипить! Тільки його налий водою, засип крупами та скажи: "Кипи, горщику!" — то він і буде кипіти.

— Оце ловка штука! — говорить чоловік.— А де ж ти взяв такого горщика?

— Купив,— каже хлопець,— у одного ворожбита. Коли хоч, тобі продам, бо я собі знов такий самий куплю.

— Та невже? — радіє чоловік.— Продай, братику, з своєї доброї ласки! Скільки ти хочеш за той горщик?

— Е, дядьку, се горщик дорогий! Ти сам бачиш, яка то придоба: ч в дорозі, чи вдома наставив — і кипить тобі! Ні дров, ні клопоту!.. За такий горщик дешево не можна взять!..

— А скільки ж ти хочеш?

— Та дай мені стільки, скільки при тобі грошей єсть.

Подивився чоловік — у кишені в його три карбованці, що на торзі за смушок уторгував та не встиг у скриню сховать за тим доганянням.

— Невже ж би то за горщик усі три карбованці віддавати?

— А що ж! — каже хлопець.— Се ще й мало! Бо який же горщик!.. Та се вже я так, для тебе впущу, через те, що мені шкода тебе, бо тебе так скривдив якийсь пройдисвіт!

— А окривдив, бодай він так по правді світ сонця бачив!

— Ну, бери горщика, давай уже хоч і три рублі. Буде з мене. Ось тільки кашу виїмо.

Попоїв хлопець каші сам, потім дав і тому чоловікові; далі вийняв горщика, все підгортаючи землі, щоб не видно було жару, та й оддав чоловікові.

Не стішиться чоловік, що такого чарівного горщика придбав! Уже йому й про доганяння того дурисвіта байдуже. "Нехай,— каже,— краще в людей розпитаюся, все одно треба назад вертатися, коли він у той бік погнався. А тим часом зайду таки додому, до жінки: хоч я її й покину, так похвалюся-таки, яку я хорошу річ придбав! Вона збула стільки добра, а я — придбав! Он яку річ! Нехай її заздрість бере, нехай картається!"

Пішов чоловік, а хлопець тоді в чагарі та мерщій на кобилу — й далі погнався, іншими дорогами...

Прийшов чоловік додому. А жінка сидить та плаче, плаче, що чоловік покинув! Зраділа була, як чоловік вернувся, та й знов затужила, як чоловік сказав, що тільки на часину зайшов.

— Ну, вже годі тим часом плакати: ось подивися, яку я собі річ придбав! Отакий і отакий горщик,— каже чоловік.

Слуха жінка та дивується. "Оце,— каже,— штука!"

— Еге! — каже чоловік.— Оце якби ти не така дурна була, то був би й для тебе горщик, на нашому спільному хазяйстві: ну, а тепер вже тільки мені буде, та ще, може, якій людині, бо таки тут мені залишатися не можна! Піду собі від тебе... Хоч мені й шкода тебе — була ти мені до сподоби й жалувала мене — та не можна мені зоставатися з тобою: досада мене бере, та й люде будуть сміятися, що таку дурну жінку маю! Ото тільки покажу тобі горщика, яка в йому снага! Давай води й пшона!

Жінка налила в горщик води, всипала пшона, та все сама собі дивується, як се воно буде, що мовби в тому горщику й нема нічого дивного, мовби він зовсім такий, як і той, що вона на ярмарку купила, а виходить би то, що він не простий, зачарований,— мовляв чоловік. Зітхнула жінка, подає чоловікові того горщика.

Чоловік утішно так усміхається, поставив горщика на стіл, сів на лаві та й каже жінці:

— Ну, сідай і ти, бери й миску, й ложку, пополуднуємо востаннє удвох!

Жінка сіла з ложкою, пильно так дивиться, що то буде.

А чоловік і каже:

— Кипи, кипи, горщику, бо хочу їсти!

Стоїть горщик — і не дума кипіти!..

— Кипи, кипи, горщику! Бо вже хочу їсти,— знов проказує чоловік.

Аж нічогісінько!

Чоловік і втретє гукає, не чуть нічого. Як стояв горщик, так і стоїть!

Коли се входить дяк — кумом доводиться їм; подивився на те все та й каже:

— Чого се ви сидите, як турецькі святі? Що се перед вами за страва стоїть?

Почав господар йому розказувать, що отак і так: дожидають, мовляв, поки "чарівний" горщик закипить.

Як нападеться тоді ж дяк на господаря: "Чи ти не дурний, чи ти не скажений? Як-таки ти міг повірити, що горщик сам, без вогню й без жару, закипить? Та тебе ж той пройдисвіт обдурив!.."

А чоловік все дивиться на горщик, все щось потихеньку шепче та дожидає...

Коли се жінка обізвалася:

— Ой, чоловіче! Та се ж, мабуть, тебе той самий пройдисвіт одурив, що й мене, бо я бачу — он де й хрестичок збоку на горщику, той, що я

надряпала, як на возі в куми клала, щоб не замішався мій горщик з куминими горщиками!..

— Оце халепа! — проказав чоловік.— А скажи ж мені, який він на вроду, той дурисвіт?

— Та ніби трохи рудуватий, і ніс кривий.

— Так, він і є: рудуватий, і ніс кривий...

Дяк став реготатися, а чоловік усе дивиться на горщик.

— Ну, що ж, чоловіченьку,— каже жінка,— оце ж ти від мене підеш, то вже коли той горщик не варить сам, дай я розпалю в печі та зварю кулешику, щоб ти хоч попоїв зо мною наостанку!

— Е, ні, голубко! — мовив на те чоловік.— Тепер вже я не покину тебе й не піду нікуди, бо виходить, ми з тобою зовсім до пари: обоє рябоє!